

Засилва се интересът към производството на череши

Автор(и): проф. д-р Аргир Живондов, Институт по овощарство в Пловдив; ас. Сашка Савчовска, Институт по овощарство в Пловдив; гл. ас. д-р Светослав Малчев, Институт по овощарство в Пловдив; гл. експерт Светла Пандова

Дата: 26.05.2022 *Брой:* 5/2022

Черешата е един от водещите структуроопределящи овощни видове в страните от умерената климатична зона и са първите плодове на пазара, които са типични за европейския вкус. Според данни на Агростатистика за периода от 2002 до 2014 г. в България се произвеждат средно по 22 380 т череши на година, което представлява 16,21% от общото производство на плодове в страната. Днес площите на черешата са достигнали до 22% от общата площ за овощните култури, а черешовата продукция заема 18%

от цялото плодово производство. Най-голям дял от реколтираните площи с плодове през 2021 г. заемат черешите –24%, следват сливите и джанките –21%. Черешовите плодове са високо ценени заради техните вкусови, хранителни и технологични качества и ранния срок на зреене, изпреварвайки останалите овощни видове. Икономическата значимост на културата за много фермери, включително и българските, се определя от гарантираната реализация на продукцията в началото на лятото и наличието на сортове с висока родовитост.

През последните 15 години в страната се забелязва засилен интерес към създаване на нови черешови насаждения, продиктуван от предлаганите възможности за подпомагане на земеделските производители по различни европейски програми.

Въпреки това последните насоки в европейското земеделие към екологосъобразни практики и заплахите, произтичащи от изменението на климата, и увеличаването на потребителските изисквания за качеството на плодове представляват предизвикателства за черешовия сектор. За да бъдат конкурентоспособни българските черешопроизводители, трябва да разполагат с широка гама от сортове, покриващи по-дълъг сезон на предлагане на пресни плодове с добра транспортабилност и отлични външен вид и вкусови качества. Налице е необходимостта от създаване на нови и интродукция на перспективни съвременни сортове и подложки, устойчиви на биотични и абиотични стресови фактори, адаптирани към климатичните и почвените условия на страната и отговарящи на изискванията на пазарното стопанство, което ще доведе до възстановяване на конкурентоспособността на българското овощарство.

За решаването на част от тези проблеми в Института по овощарство в Пловдив още през 1987 г. стартира селекционна програма при черешата, чиито основни цели са постоянно обновяване и обогатяване на сортовия асортимент, съобразен с тенденциите на пазара и променливите предпочитания на консуматорите. В продължение на повече от 30 години е изграден богат хибриден фонд от първо поколение и немалък такъв от второ поколение.

По осреднени данни на FAOSTAT, 2013, за последните пет години черешовата култура формира около 2% от общото производство на овощни плодове в света. Това я нарежда на седмо място след ягодата и кайсията.

Въпреки относително малкия си пазарен дял черешовите плодове са предпочитани от консуматорите в Европа, тъй като са едни от първите пресни плодове на пазара, типични за континента. За периода 2001–2010 г., както и днес основни производители са Турция, САЩ и Иран, които постоянно увеличават годишната си продукция.

Производството в Европейския съюз е относително стабилно – като водещи страни производителки се открояват Италия, Испания, Русия, Румъния, Украйна и Франция.

Една голяма част от производството на Турция, САЩ и Чили се изнася към Русия, Германия, Канада, Австрия и Обединеното кралство. Интересно е да се отбележи, че вносът и износът на череши в Австрия са почти равни, което говори за един добър баланс в производството и целогодишното предлагане на пазара.

През последните десет години цената на черешовата продукция плавно се повишава, без да има особени колебания през годините. Като най-атрактивни са цените в Япония, Норвегия, Австралия, Нова Зеландия и Китай.

Производство и проблеми в България

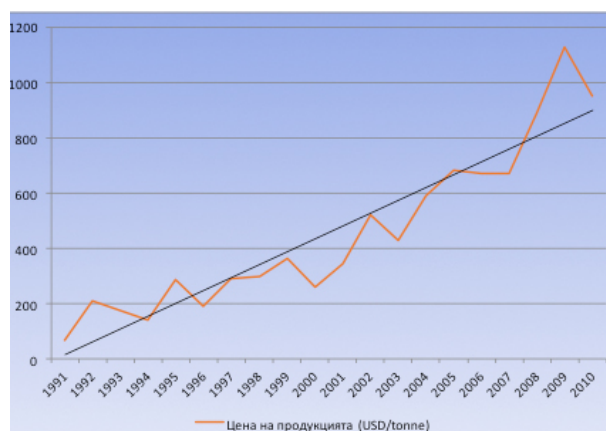
Данните за производство на череши в България за периода 1961–2011 г. показват постоянно нарастване на засадените площи, като между 1981 и 2000 г. се наблюдава застой в създаването на нови градини.

След като се появиха перспективни възможности за подпомагане на фермерите по различни програми, след 2000 г. рязко се повиши тенденцията за създаване на нови градини.

Въпреки увеличаването на площите с череши количеството на продукцията остава постоянно през годините, като дори има лек спад през последното десетилетие.

За съжаление се наблюдава една доста тревожна тенденция в производството на череши в България. За периода от 1961 до 2011 г. се наблюдава постоянно намаляване на добива от единица площ, компенсирани в известна степен само от увеличаване на площите, върху които се отглежда черешата. Това определено е индикатор за липсата на правилна стратегия и добри земеделски практики. Кои са основните проблеми за тази тенденция?

- Все още се създават овощни градини при неполивни условия, върху силно растящи семенни подложки, поради което и насажденията са от екстензивен тип с високи дървета, обемни корони, големи разстояния на засаждане и изискващи влагането на много ръчен труд.
- За новите насаждения в повечето случаи се използват сортове с недостатъчна големина и качество на плодовете или узряващи в масовия период на зреене на черешите, когато цената е по-ниска и има по-голяма конкуренция.
- Обновяването на сортовия състав в страната се извършва главно чрез внос на посадъчен материал от съседни страни. Този посадъчен материал е често със съмнителни качества и сортова автентичност.

Цена на черешовата продукция в България за периода 1991 до 2010 (FAOSTAT, 2013)

Въпреки силната конкуренция на съседните ни страни – Турция и Гърция, където срокът на зреене е по-ранен в сравнение с България, черешата остава една много атрактивна култура, имайки предвид постоянно-

то покачване на цената, гарантирания пазар и ранната реализация на продукцията през годината.

За повишаване на конкурентоспособността на българските производители е необходимо селектирането и интродуцирането на нови сортове, отговарящи на съвременните тенденции на консуматорите за качество на плодовете и добре адаптирани към мястото на отглеждане, с различен и удължен срок на зреене, устойчивост на стресови биотични и абиотични фактори.